

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 39/04-10

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 25. februára 2004 predbežne prerokoval sťažnosť Ing. J. V., bytom D. D., zastúpeného advokátom JUDr. D. M., P., ktorou namietal porušenie čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu v Liptovskom Mikuláši v konaní vedenom pod sp. zn. 2 T 101/03 a Krajského súdu v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn. 1 To 452/03, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Ing. J. V. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Podaním zo 6. februára 2004 doručeným Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 10. februára 2004, označeným ako „Sťažnosť podľa čl. 127 Ústavy SR proti porušovaniu čl. 6 Európskeho dohovoru o základných ľudských právach a slobodách“ sa Ing. J. V., bytom D. D. (ďalej len „sťažovateľ“) domáha vyslovenia porušenia čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len

„dohovor“) postupom Okresného súdu v Liptovskom Mikuláši (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 2 T 101/03 a Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 1 To 452/03.

Sťažovateľ požaduje vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie práva sťažovateľa na spravodlivý súdny proces a na prejednanie veci nestranným súdom podľa čl. 6 dohovoru uznesením okresného súdu sp. zn. 2 T 101/03 z 26. novembra 2003, ktorým samosudkyňa v zmysle § 31 ods. 2 Trestného poriadku rozhodla o tom, že nie je vylúčená z prejednávania trestnej veci sťažovateľa, ako aj uznesením krajského súdu sp. zn. 1 To 452/03 z 13. januára 2004, ktorým bola sťažnosť sťažovateľa proti uzneseniu okresného súdu zamietnutá. Ďalej žiada, aby ústavný súd obe uznesenia zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie s tým, že sa okresnému súdu zakazuje pokračovať v porušovaní základných práv sťažovateľa. Napokon požaduje primerané finančné zadosťučinenie vo výške 50 000 Sk spoločne a nerozdielne od okresného súdu a od krajského súdu. Domáha sa tiež náhrady trov konania.

Z podania vyplýva, že na okresnom súde prebieha trestné konanie proti sťažovateľovi vedené pod sp. zn. 2 T 101/03. Sťažovateľ na hlavnom pojednávaní konanom 26. novembra 2003 vzniesol námietku zaujatosti voči konajúcej samosudkyňi, ktorá sama o tejto námietke rozhodla tak, že nie je vylúčená z konania a rozhodovania o trestnej veci sťažovateľa a na základe tohto uznesenia pokračovala v hlavnom pojednávaní. Svoj postup odôvodnila ustanovením § 31 ods. 2 Trestného poriadku. Proti uzneseniu samosudkyne, t. j. proti tomu, že ona sama rozhodla o námietke vlastnej zaujatosti, podal sťažovateľ hneď 26. novembra 2003 sťažnosť. Sťažnosť odôvodnil tým, že konajúca samosudkyňa mu neumožnila riadne sa vyjadriť k veci a k vykonaným dôkazom, prerušovala ho, odmietala protokolovať jeho prednesy a časti výpovede, navádzala k výpovedi svedka M., a to tak, že protiprávne prečítala jeho výpoveď z prípravného konania a potom svedka podľa nej viedla k výpovedi. Keď obhajca sťažovateľa chcel namietať, že neboli splnené podmienky na prečítanie výpovede svedka, samosudkyňa odmietla dať obhajcovi slovo a ďalej pokračovala v čítaní výpovede svedka. Po prečítaní výpovede obhajca znova žiadal o slovo a hoci mu nebolo udelené, namietať nesplnenie podmienok na čítanie výpovede. Z tohto dôvodu a tiež aj

preto, že samosudkyňa navádzala svedka na výpoveď, vzniesol obhajca námietku zaujatosti samosudkyne. Okrem uvedených argumentov poukázal sťažovateľ v sťažnosti aj na neústavnosť ustanovenia § 31 ods. 2 Trestného poriadku, ktoré odporuje samej podstate právneho štátu, keď umožňuje, aby namietaný sudca sám rozhodol o tom, či je alebo nie je zaujatý. Dospel k záveru, že uvedené ustanovenie je v rozpore tak s čl. 46 ústavy, ako aj s čl. 6 dohovoru. Krajský súd podanú sťažnosť 13. januára 2004 zamietol, pričom uviedol, že neboli preukázané zákonné dôvody zaujatosti samosudkyne. V súvislosti s namietaným nesúlalom § 31 ods. 2 Trestného poriadku s ústavou a dohovorom krajský súd uviedol, že sťažovateľ sa môže v tejto súvislosti obrátiť na ústavný súd. Uznesenie krajského súdu bolo sťažovateľovi doručené 2. februára 2004.

Podľa názoru sťažovateľa tým, že samosudkyňa okresného súdu postupom podľa § 31 ods. 2 Trestného poriadku sama rozhodla o námietke zaujatosti voči nej a tým, že jej uznesenie krajský súd potvrdil, došlo k porušeniu práva sťažovateľa na spravodlivý súdny proces, resp. na prejednanie jeho trestnej veci nestranným súdom. Hoci ustanovenie § 31 ods. 2 Trestného poriadku dáva možnosť všeobecnému súdu takto postupovať, jeho rozhodovanie nie je nestranné, keďže namietaný sudca rozhoduje sám o sebe. Naopak, takéto rozhodovanie sa prieči čl. 46 ústavy aj čl. 6 dohovoru. Preto o námietke zaujatosti nemá rozhodovať v prvom stupni samotná namietaná samosudkyňa a tým menej smie po svojom rozhodnutí pokračovať v hlavnom pojednávaní. Naopak, mala konanie prerušiť a vec predložiť krajskému súdu ako nadriadenému orgánu na rozhodnutie o námietke zaujatosti. Pokiaľ tak neurobila, všetky úkony, ktoré vykonala, sú úkonmi sudcu, o ktorého nestrannosti sú dôvodné pochybnosti, a preto na tieto úkony ani nie je možné prihliadnuť.

Sťažovateľ napokon osobitne zdôrazňuje, že právny názor krajského súdu, podľa ktorého má sťažovateľ možnosť namietať nesúlalom ustanovenia § 31 ods. 2 Trestného poriadku s ústavou, resp. dohovorom, nie je správny, lebo sťažovateľ nie je aktívne legitimovaný začať na ústavnom súde konanie o súlade právnych predpisov. V skutočnosti krajský súd mohol podať takýto návrh.

Z uznesenia okresného súdu sp. zn. 2 T 101/03 z 26. novembra 2003 vyplýva, že samosudkyňa JUDr. A. Š. podľa § 31 ods. 2 Trestného poriadku nie je vylúčená z prejednávania trestnej veci sťažovateľa. Táto trestná vec bola do senátu 2 T pridelená náhodným výberom. Prípadný nesprávny procesný postup samosudkyne na hlavnom pojednávaní nebol urobený v úmysle poškodiť strany v trestnom konaní, pričom akékoľvek pochybenia hmotnoprávneho a procesného charakteru je možné napraviť v odvolacom konaní. Samosudkyňa sťažovateľa nepozná a doteraz žiadnu jeho trestnú vec neprejednávala.

Zo sťažnosti sťažovateľa z 26. novembra 2003 spisanej obhajcom JUDr. D. M. vyplýva, že dôvodom na vznesenie námietky zaujatosti bol nezákonný postup samosudkyne, ktorá neumožnila niekoľkokrát sťažovateľovi úplne sa vyjadriť k veci a k vykonaným dôkazom. Prerušovala ho, odmietala zaprotokolovať niektoré veci s poukazom na to, že ich sťažovateľ mal povedať skôr. Okrem toho navádzala k výpovedi svedka M., ktorý pred súdom uviedol, že si pre odstup času už na nič nepamätá. Samosudkyňa totiž s poukazom na ustanovenie § 211 Trestného poriadku prečítala výpoveď svedka z prípravného konania a potom ho podľa nej viedla k výpovedi. Už počas takéhoto konania samosudkyne žiadal obhajca o slovo, lebo chcel namietať porušenie § 211 Trestného poriadku. Slovo mu však nebolo udelené. Po dočítaní výpovede svedka z prípravného konania sa obhajca znova hlásil o slovo a bez jeho udelenia namietol nesplnenie podmienok na prečítanie zápisnice o výpovedi svedka z prípravného konania. Namietol tiež, že samosudkyňa svedka navádza na výpoveď, keďže svedok už uviedol predtým, že si už na prípad vzhľadom na odstup času nepamätá. Po tejto námietke sťažovateľ i obhajca vzniesli námietku zaujatosti, pretože nezákonný postup samosudkyne nedáva záruky pre objektívne konanie a rozhodovanie a naznačuje vzťah k veci. Napokon sťažovateľ v sťažnosti namieta nesúlady ustanovenia § 31 ods. 2 Trestného poriadku s čl. 46 ústavy a čl. 6 dohovoru.

Z uznesenia krajského súdu sp. zn. 1 To 452/03 z 13. januára 2004 vyplýva, že krajský súd sťažnosť sťažovateľa zamietol. Podľa názoru krajského súdu sťažnosť možno rozdeliť do dvoch častí. V prvej časti sťažovateľ namieta nezákonnosť postupu konajúcej samosudkyne a v druhej časti poukazuje na nesúlady ustanovenia § 31 Trestného poriadku

s ústavou a dohovorom. Podľa názoru krajského súdu neboli zistené dôvody na vylúčenie samosudkyne ani pre jej pomer k veci, ani pre jej pomer k osobám. Postup samosudkyne nemá znaky, ktoré by boli dôvodom na jej vylúčenie z vykonávania úkonov trestného konania. Samosudkyňa dodržala postup vyplývajúci z ustanovenia § 31 Trestného poriadku, a preto ani druhá časť sťažnosti sťažovateľa nie je dôvodná. Všeobecné súdy musia postupovať podľa platného Trestného poriadku a nemôžu postupovať tak, ako to žiada sťažovateľ. Ak je sťažovateľ presvedčený o nesúlade ustanovenia § 31 Trestného poriadku s ústavou a dohovorom, má možnosť poukazovať na tento nesúlad predkladateľovi zákona alebo sa obrátiť na ústavný súd.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru „Každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu ...“.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom

predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Z ustanovenia čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že právomoc ústavného súdu rozhodovať o sťažnostiach fyzických osôb namietajúcich porušenie základných práv alebo slobôd je iba subsidiárna, lebo je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Pokiaľ sťažovateľ namieta porušenie čl. 6 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 2 T 101/03 v súvislosti s rozhodovaním o jeho námietke zaujatosti samosudkyňou okresného súdu, orgánom príslušným na preskúmanie tohto uznesenia je krajský súd. Nie je preto v právomoci ústavného súdu skúmať uznesenie okresného súdu.

Vo vzťahu k namietanému porušeniu čl. 6 dohovoru postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 1 To 452/03 treba uviesť, že za platného zákonného stavu o námietke zaujatosti voči konajúcemu sudcovi súdu prvého stupňa rozhoduje samotný tento sudca v prvom stupni a o sťažnosti proti jeho uzneseniu rozhoduje odvolací súd. Preto pokiaľ sťažovateľ namieta, že krajský súd nesprávne odobril postup okresného súdu, ktorý prostredníctvom namietanej samosudkyne sám o námietke zaujatosti rozhodol, je sťažnosť zjavne neopodstatnená. Všeobecné súdy sú povinné postupovať podľa príslušného zákona.

Keďže sťažovateľ sám správne uvádza, že nie je aktívne legitimovaný podať návrh na skúmanie súladu príslušného ustanovenia Trestného poriadku s príslušnými článkami ústavy, resp. dohovoru, neprichádzalo ani do úvahy považovať sťažnosť za návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov.

Napokon treba uviesť, že obsah námietok, v ktorých sťažovateľ vidí zaujatosť samosudkyne, je takého charakteru, že ich všetky môže namietať v prípadnom odvolaní proti rozsudku okresného súdu vo veci samej. To znamená, že o ochrane práv, ktorých

porušenie sťažovateľ namieta, je príslušný rozhodnúť krajský súd ako odvolací súd v odvolacom konaní proti rozsudku okresného súdu vo veci samej. Vzhľadom na túto podstatnú skutočnosť ani v tejto časti sťažnosti nie je daná právomoc ústavného súdu (napr. I. ÚS 167/03).

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. februára 2004